

УДК 811.111'373.7'373.46

Кузнєцова І. В.¹, Кіреєва Д. О.²

¹ канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ГФ-320 НУ «Запорізька політехніка»

АНГЛОМОВНІ ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО ПОХОДЖЕННЯ

Лексична система будь-якої мови є більш гнучкою і динамічною у порівнянні з іншими підсистемами мови. Це пов'язано з необхідністю якомога краще відбити мінливу картину світу і таким чином сприяти більшій ефективності процесу спілкування між людьми.

У центрі уваги сучасної лінгвістики – проблема взаємодії терміна і фразеологічної одиниці та позначення цього феномену відповідним лінгвістичним терміном. Взаємодія цих двох одиниць спричиняє поєднання фразеологічного й термінологічного значень в одній лексичній одиниці, які накладаються одне на одного, й, відповідно, доповнюють одне одного. У мовознавстві на позначення цієї одиниці існують такі терміни, як термін-фразема, термін фразеологізм, термінологічний фразеологізм, фразеотермін.

Крім того, в семантичній структурі терміна існують компоненти, які відображають конотативні нашарування різного походження. Мова йде про те, що терміни, будучи частиною природної мови людини, функціонують у мові як звичайні слова – знаходяться під впливом контексту та ситуації, вступають у синонімічні зв'язки, розвивають багатозначність, виявляють свою внутрішню форму та тим самим проявляють свою образність та експресивність.

Відповідно до критерію семантичної неподільності термінів-фразеологізмів, який у своїй роботі застосовує К. Житнікова, вивчаючи семантичні та прагматичні особливості фразеологічних одиниць в англomовній терміносистемі менеджменту й маркетингу, їх поділяють на семантично непрозорі терміни-фразеологізми, семантично частково прозорі та семантично прозорі терміни-фразеологізми [1, с. 8], тобто фразеологічні зрощення (ідіоми), єдності і сполуки. Ця класифікація є актуальною для аналізування української фінансово-економічної термінології, оскільки в словниках подано різноманітні за рівнем прозорості терміни-фразеологізми.

Терміни-фразеологізми, значення яких невмотивовано, тобто воно не впливає на значення їхніх компонентів, є семантично неподільними. Класифікуючи терміни фінансово-економічного словника, семантично **непрозорими** термінами-фразеологізмами (фразеологічними зрощеннями) можна вважати такі: *white elephant* – білий слон – біржова угода, за якою витрати безсумнівно перевищують потенційно можливий (очікуваний) прибуток від неї; *blue chips* – голубі фішки – акції найбільш прибуткових і

стабільних підприємств; *balloon loans* – повітряна кулька – принцип кредитування, за яким кожна чергова сума повернення основного боргу чи сплати відсотків за кредит перевищує попередню; *shark watcher* – спостерігач за акулами – фірма, що спеціалізується на запобіганні спробам поглинання іншими компаніями компанії клієнта, а також на аналізі торгівлі її акціями; *hot money* – «гарячі» гроші – тимчасово вільні кошти (банків, юридичних і фізичних осіб), що стихійно переміщуються з однієї країни в іншу з метою збереження вартості чи отримання спекулятивних доходів; *gentleman's deal* – джентльменська угода – договір між підприємствами в усній формі тощо.

Семантично **частково прозорих** термінів-фразеологізмів, значення яких умотивовує значенням їхніх компонентів, у фінансово-економічному словнику є значно більше: *tax holidays* – **податкові канікули** – певний період часу, на який платника податків звільняють від сплати одного чи декількох податків; *long money* – «довгі» гроші – довготермінові кредити; *short money* – «короткі» гроші – короткотермінові кредити тощо.

Прикладів семантично **прозорих термінів-фразеологізмів** (їх економісти використовують у повсякденному мовленні найчастіше), ще більше в економічних словниках: *investment letter* – **інвестиційний лист**, *treasury securities* – **цінні папери**, *customs legislation* – **митне законодавство**, *law of one price* – **закон єдиної ціни** тощо.

Термін-фразема – це стійке словосполучення, яке, крім свого основного номінативного значення, має ідіоматичне (фразеологічне) значення, належить до певної терміносистеми й мови професійного спілкування. Опираючись на працю О. А. Шиленко, можна назвати шість факторів внутрішньомовної ідіоматичності зазначеної лексичної одиниці як терміна-фраземи: 1) динаміка наукових понять (внутрішня форма перестає ідентифікувати денотат); 2) низька формальність тієї наукової субмови, до якої належать терміни (ступінь формалізації обернено пропорційний ступеню ідіоматизованості наукової субмови); 3) переплетіння наукових мов із побутовою мовою, професійними жаргонами; 4) характер методів наукового мислення, який відображається у знаковій структурі одиниць наукових мов (часто в нових наукових галузях об'єкт осмислюється за аналогією з чимось уже відомим, що веде до появи термінологічних метафор, у тому числі метафоричних ідіом); 5) складність понять, які передаються термінами, не дозволяє зафіксувати у внутрішній формі всі категорійні ознаки, необхідні для дефініції, або хоча б їх мінімальний набір, необхідний для ідентифікації денотата; 6) розмитість понять, які передаються термінами [2, с. 333].

Незважаючи на значну кількість досліджень, процес осмислення фразеологізації залишається нині цілком актуальним, особливо для

української термінології, а вивчення особливостей фразеологічних одиниць потребує глибшого аналізування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Житнікова, К. В. Фразеологічні одиниці в англomовній терміносистемі менеджменту та маркетингу: семантико-прагматичний аспект (на матеріалі часопису «Journal of World Business»): автореф. дис. канд. філол. наук [Текст] / К. В. Житнікова. – Київський національний лінгвістичний ун-т. – К., 2008. – 22 с.

2. Шиленко, О. Термін-фразеологізм: проблема визначення // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство) [Текст] / О. Шиленко. – РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. – Кіровоград, 2008. – Вип. 75 (1). – С. 329–334.